

Landsmålsarkivets specialfrågelista

056 Kalkbrytning och kalkbränning.

1. Hur benämnes kalksten (limskär, limsten)?
2. Var bröts kalk till avsalu (Mora? Orsa? Sollerö? Ore? Boda? Rättvik?)? Från vilka byar såldes kalken inom byn? inom socknen? utanför socknen? Vart?
3. Är hopsamling av lösa kalkstensblock (alltså utan varje brytning) känd?
4. Var bröto bönderna kalk, som de själva sålde? Civ detaljerad uppgift om bondekalkbrott i Mora! Orsa! Ore! Boda! Rättvik! Vart såldes denna kalk?
5. Beskriv i detalj och med anförande av alla termer, hur sprängning i kalkberget gick till! Borr? Bergkrut? Kruttråd? Varifrån fick man allt detta? Försiktighetsmått? Flera man vid sprängning?
6. Hur forslades kalkstenarna från kalkberget till kalkboden på gården? Användes kalkskrinda till forsling av obränd eller bränd kalk? På vad sätt var kalkskrindan olik andra skrindor? Smalare? Hur många tum i gången? Eller var den endast ett överrede, ställt på långsläden?
7. Kalkbränning idkades i stor skala i vilka byar i Rättvik? i Boda? i Ore?
8. Beskriv kalkugnens anordning! Gråstensmur? Valvbockar av trä? Togos dessa ut ur valvet? Pipor? Draghål? Tegelmur på framsidan? Trä-kur framför ugnen?
9. Finns uttrycket bränna en kalkugn (ett kalkmått)? Beskriv bränningen! Vilka voro tecknen till, att kalkmassan var alltigenom färdigbränd?
10. Hur skedde kalkens uttagning ur ugnen (harkor)? halvtunnträ?
11. Hur skyddades vid transport den brända kalken mot väta?
12. I vilket fordon forslades råkalk från kalkberg till masugn? Hur mycket lastade detta fordon?